

เรื่อง การกินหมาก

รายละเอียด

สมัยโบราณ การกินหมากเป็นวัฒนธรรมการกิน (จะเรียกว่าเป็นแฟชั่นสมัยก่อนก็ได้) อย่างหนึ่งของคนไทยและคนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นที่นิยมทั้งในคนหนุ่มสาวและผู้สูงอายุ ด้วยความเชื่อที่ว่า คนที่มีฟันดำคือคนสวย คนงาม อีกทั้งการเคี้ยวหมากยังสร้างความเพลิดเพลิน วันไหนไม่ได้เคี้ยวหมากพลูให้หมด เรียวหมดแรง นั่งหาวหาวอืดๆ แต่ปัจจุบันคนที่ยังกินหมากจะเหลือเฉพาะผู้สูงอายุ หรือใช้เป็นของประกอบพิธีสำคัญๆ เช่น การทำขวัญหรือสู่ขวัญ การตั้งพิธีต่างๆ เท่านั้น

สมัยก่อน ใครๆ ต่างจึงมีหมากพลูติดตัว จีบหมากจิบพลูใส่ซอง ใส่ถุงติดตัวไปไหนมาไหนด้วยเสมอ นึกอยากหมากพลูเมื่อใดก็หยิบขึ้นมาเคี้ยว หรือยื่นให้มิตรสหายได้เคี้ยวด้วยกัน นอกจากนี้ หมากพลูในสมัยโบราณ จึงเป็นตัวแทนของความเคารพ นับถือ และมิตรภาพ เห็นได้จากภาพวาดตามฝาผนังวัดโบราณๆ จะมีภาพของผู้คนนั่งล้อมวงกินหมากพลูกัน ใช้เป็นส่วนประกอบในการประกอบพิธีสำคัญๆ หรือแม้แต่สถาบันพระมหากษัตริย์เอง ก็จะมีเครื่องใส่หมากพลูรวมอยู่ในเครื่องบรรณาการหรือหากเสด็จไป ณ ที่ใด ก็จะต้องมีผู้อัญเชิญพานพระศรีสำหรับใส่หมากพลูติดตัวไปด้วย ดังนั้น จึงพอจะสรุปได้ว่า หมากพลูเป็นวัฒนธรรมหนึ่งของสังคมไทย มาแต่ครั้งโบราณและเป็นที่นิยมทั้งชนชั้นสูงจนถึงประชาชนคนทั่วไป

เขียนหมาก หรือภาชนะใส่หมากพลู ในสมัยโบราณเป็นเสมือนสิ่งที่ใช้ต้อนรับแขกที่มาถึงเรือน ใครไปใครมาเข้าบ้านก็ต้องหยิบหมากพลูที่จิบ (ม้วนไว้แล้ว) ส่งให้ ถ้าเป็นผู้มีอาวุโสมากกว่า แต่ถ้าแขกมีอาวุโสเท่ากัน หรือน้อยกว่าก็จะยื่นเขียนหมากส่งให้ เป็นการสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองระหว่างเจ้าบ้านกับแขกผู้มาเยือน

นอกจากนี้เขียนหมากยังถูกใช้เป็นเครื่องแสดงฐานะทางสังคมได้ว่าใครมีศถาบรรดาศักดิ์สูงแค่ไหน สามารถดูได้จากวัสดุที่ใช้ทำเขียนหมาก หากเป็นชาวบ้านดาสีดาซาทั่วไปก็จะเป็นเขียนหมากไม้ธรรมดา หากมีศถาบรรดาศักดิ์เขียนหมากก็จะทำจากไม้แกะสลัก เครื่องเงิน ทองเหลือง เงิน หากเป็นชนชั้นกษัตริย์ก็จะทำจากทองคำ

และถ้าลองมาค้นเขียนหมากดูจะพบว่ามีหลายสิ่งหลายอย่างซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญของหมาก รวมอยู่ด้วย เช่น เต้าใส่ปูน ตะบันหมาก ยาเส้น กรรไกรหนีบหมาก ซองใส่พลู ชีฝิ่งเคลือบริมฝีปากไม่ให้ปากตึงเพราะยางหมากและน้ำปูน และของใช้ส่วนตัวอื่นๆ ของเจ้าของเขียนหมาก

ขั้นตอนการจิบหมากจิบพลูของคนสมัยก่อน จะเริ่มจากดักปูนจากเต้าปูนป้ายไปบนใบพลู ตามด้วยหมากชิ้นบางๆ จะเป็นหมากสดหรือหมากแห้งก็แล้วแต่ความชอบ จากนั้นม้วนใบพลูเป็นรูปกรวยเล็กๆ จากนั้นก็นำใส่ปากเคี้ยวไปเร็น้อยๆ จนหมากจืด หมตรสฟาดจึงคายหมากทิ้งแล้วม้วนใหม่ ส่วนยาเส้นนั้นจะใช้ปั้นก้อนเล็กๆ แล้วนำเช็ด ขัดสีฟัน เป็นการขัดเอายางหมากพลูออก ส่วนชีฝิ่งใช้ทาริมฝีปากป้องกันปากตึง แดก

วัฒนธรรมการกินหมากในไทยถูกสั่งห้ามในสมัยรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม หรือประมาณ ๖๐ - ๗๐ ปีมาแล้ว มีการประกาศห้ามทำสวนหมาก พลุ ห้ามขายหมาก พลุ ด้วยเหตุผลที่ว่าต่างชาติเห็นว่าการกินหมาก ปากแดงคล้ำ ดูเลอะเทอะสกปรก เป็นภาพที่ไม่ชวนมอง รัฐบาลในสมัยนั้นต้องการให้ต่างชาติเห็นว่าชาติไทย มีความเป็นอารยะ จึงประกาศห้ามกินหมาก

ภาพโดย : <http://xn--k3cpjt9d6a4e.net/>

คำสำคัญ : การกินหมาก

ที่มา : <http://xn--k3cpjt9d6a4e.net/>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2017-02-21

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=150&code_db=610004&code_type=10

The Office Of Academic Resource Information And Technology